

STEINER BÉLA

„A boldogsághoz kevés csak a jelen.
A múlton épül az és az emlékezeten.”

(Arany János)

Steiner Béla Érsekújvárott, - a trianoni döntés után Nové-Zámky-ban, 1927. január 13-án született Csehszlovákiában, ami ma Szlovákia. Származása atyai ágon osztrák, anyai ágon magyar. Csehszlovák állampolgárnak született, de 1938 novemberében Érsekújvárt az első bécsi döntés kapcsán ismét Magyarországhoz csatolják, magyar állampolgár, a 8 osztályos Pázmány Péter Gimnázium tanulója. 12 éves korában a gimnázium zenekarában hegedül és az egyházi, világi kórusban énekel, 14 éves koráig szoprán szóló. 1940-ben a római katolikus templomban orgonál. Helyettesíti Erdődi Gábor kántort, akitől sokat tanult.

Meghatározó zenei élménye volt 1939 júniusában az érsekújvári futballpályán rendezett nagyszabású kórusverseny. A hangversenyt a felvidéki magyar iskolák szervezték, mintegy 1200 fős gyermekkarral és 5 felnőtt vegyeskarral. A műsor Kodály Zoltán gyermek és vegyeskari műveiből állt. A Rádió Budapest II. közvetítette. A hangversenyen megjelent Kodály Zoltán is, sőt a befejező számot *A magyarokhoz* (Berzsenyi verse), maga a szerző dirigálta. A hangverseny hatására eldönt, hogy a 12 éves Steiner Béla a zenei pályát választja.

Érsekújvárt 1944. október 7-én és 1945. március 14-én az Olaszországból felszálló Liberátorok, szőnyegbombázással, a földdel egyenlővé tették. A polgári lakosságból több mint hatezren meghaltak. A március 14-i bombázás után két hétre a várost a szovjet csapatok elfoglalták, majd átadták a Csehszlovák hatóságoknak.

A magyar iskolákat megszüntették, ezért Révkomáromnál átszökve a határon, Győrben érettségizett 1946-ban.

Visszatérve, szülővárosában sajnos az állapotok még rosszabbodtak a Benes-dekrétumok következtében. Benes a magyarokat tette felelőssé, hogy a csehszlovák állam megszűnt a II. világháborúban létezni. A dekrétumok első pontja szerint a magyaroktól megvonták az állampolgárságot és lakosságcsere keretében a felvidékről kitelepítik Magyarországra, arra a helyekre, ahonnan a szlovákok önként Csehszlovákiába költöztek.

1947 augusztusában az Ipoly folyón - Szobnál átkelve - újra átszökik Magyarországra, és Budapesten felveszik a Budapesti Tanárképző Főiskola karnagy, zene tanári szakára.

1950-ben, ahova eredetileg is telepítették volna, Pitvaroson óraadói tanári állást kap. A faluból több mint ezer szlovák települt át Csehszlovákiába, körülbelül ötszáz szlovák maradt. Még ebben az évben házasságot köt az ott tanító Mihalic Évával, akit a Csallóközből Gútáról telepítettek át. Pitvaroson evangélikus vallású szlovákok laktak. A csallóközi gútaiak római katolikus templomot építettek, amelyben Steiner Bélának házasságkötése volt az első 1955-ben. A házasságból három lány: Judit, Éva, Márta született, majd 7 unoka és 10 dédunoka.

1951-ben az iskolaigazgató feleségével, Zsilinszky Ádámnéval, létrehozták az országos hírűvé vált *Pitvarosi Magyar - Szlovák Népi Együttest*. Bemutatták 1952-ben a *Szlovák lakodalmast*, a *Tollfosztóka* és a *Csallóközi batyuból*

című táncjátékot. Ezt a sikeres táncjátékot Budapesten is előadták, melyen Kodály Zoltán is részt vett. Szlovák és magyar népdalokat gyűjtött Steiner Béla Pitvaroson. Ebből az anyagból születtek az együttes táncjátékai. Tanítványa a szlovák nemzetiségű Sutyinszki János, aki a magyarországi szlovákoknak írt szlovák ének tankönyveket, melyeknek magyar lektora Steiner Béla. 1992-ben Pitvaros község Steiner Bélát díszpolgárává választotta.

1955 januárjában Hódmezővásárhelyre költözik, ahol a Megyei Tanács művészeti szakelőadója lesz. Lutor Gyula koreográfussal létrehozta a *Vásárhelyi Ének - Zene és Tánc együttest* 120 taggal, tánckarral, ének- és zenekarral. Öt éves fennállásuk alatt 16 táncjátékot mutattak be, többek között a *Subavásár-t*, Kiss Lajos néprajztudós *Vásárhelyi híros vásárok* című könyve alapján 1957 szeptemberében. (Az *Árendás táncgyűttes* 54 év után most fogja felújítani).

1956-1960 között a Kecskeméti Ének - Zenei Általános Iskolához hasonlóan Galli János csongrádi zenetanár karnaggal megszervezték a megye városaiban a zeneiskolákat és az ének - zenei általános iskolákat. Galli János kiváló muzsik, a fúvószenekarok országos patronusa, majd a szentesi zeneiskola igazgatója. Később megszervezi a Csongrádi Ének - Zenei Általános Iskolát, amelynek munkáját Kodály Zoltán is figyelemmel kísérte.

Steiner Béla 1959-ben a hódmezővásárhelyi, 1963-ban a szentesi, 1964-ben a hódmezővásárhelyi Ének - Zenei Általános iskola igazgatója lesz.

Ezekből az iskolákból kerülnek ki azok a tanítványok, akik művészek vagy zenetanárok lettek:

Huszár Lajos Bartók - Pásztori díjas zeneszerző, Csanki Emília oboaművész, az Állami Operaház első oboistája, a zeneakadémia tanára, Hegedűs Endre, dr. Paku István, Gyimesi László zongoraművészek, ifj. Csikós Miklós hegedű- és brácsaművész. Zongoratanárok: Berei Erzsébet, Borsos Annamária, Tunyoginé Tóvisfalvi Erzsébet. Karnagyok, tanárok: Sutyinszki János, Győri Sára, Melegh Tamás, Szalainé Komoly Zsuzsanna, Búza András.

1966-ban Galli János iskolájában, Csongrádon vállal zenetanári állást. A csongrádi iskola diákjai mutatják be *Az aranycipő*, *A hét betű* és a *Kész az esküvő* című gyermekdaljátékait. Az előadások rendezője és szövegírója Bárdi Sándor volt. Karnagya Galli János.

Ebben az időben egyik szervezője és rendezője a megye kórusvezetőinek, énektanárainak csongrádi nyári táborában.

1973-ban dr. Grezsa Ferenc igazgató felkérésére a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnázium tanára és karnagya lesz. 16 osztályban heti egy órában tanítja az ének-zénet. Munkájához az igazgató kiváló körülményeket teremt. A két nőikarban és az egy vegyes kar-

Steiner Béla szerzői estje 2003. november 29-én a Fekete Sasban

Városi Vegyes kar. Balról Kissné Borsos Annamária, Steiner Béla, Győri Sára.

(Forrás: Steiner Béla)

ban 230 diák énekelt. 1980-ban a gimnázium nőikara Kodály Zoltán *Pünkösddőlő* című kórusművének előadásával az *Év kórusa* kitüntető címet nyeri el. A kórus jutalmul egy hétig nyaral a Balaton partján, Zánán. 1983-ban az iskola 3 fős csapata Gyulán megnyeri az országos Erkel Ferenc zenei versenyt. Az iskola 250 tanulója minden évben részt vett az Országos Filharmónia városi hangversenyein. Az énekórákon esetenként fellépett Gregor József, a szegedi opera világhírű baritonistája, Antal Imre és Hegedűs Endre zongoraművészek, a városi *Juventus* kamarakórus.

A gimnáziumban 25 évig dolgozott. 20 éven át rendezte Földesi Ferencel és dr. Blazovich Lászlóval minden évben az irodalmi és zenei Bethlen-esteket és Lutor Gyulával a diákbalokat.

1976-ban megalakítja Hódmezővásárhelyen a *Városi Vegyeskart*. A kórus örökös karnagyának választja, 1987-ben. Ekkor adja át a kórus vezetését az Ének Zenei Általános Iskola igazgatójának, Lányi Lajosnak, aki fájdalmas korai haláláig eredményes munkával vezet. Lányi Lajos halála után Győri Sára vállalja fel a kórus karnagyi tisztét, majd nyugdíjazása után, Steiner Béla tanítványa, Búza András vezeti a Városi Vegyeskart. A kórus munkáját támogatták zongorakísérőként Berei Erzsébet a zeneiskola igazgatója, és Borsos Annamária a zeneiskola tanára, valamint dr. Kelecsényi Gézáné Mészáros Magda, karnagy, Mészáros Emma, zongoraművész, a Szegedi Tanárképző Főiskola tanára Bárdi Sándor, Batty Fazekas Zoltán a szegedi opera magánénekesei. Kajári Gyula és Bozsér Zsolt grafikus és festőművészek, Melegh Tamás és kamarakórusa.

A kórus külföldi hangversenyei:

Olaszország, Szlovénia, Csehszlovákia, Anglia-Wales, Hollandia, Németország, Lengyelország, Románia-Erdély.

Hazai fellépések:

Makó, Szentés, Csongrád, Szeged, Csurgó, Sümege, Békéscsaba.

Steiner Béla zeneművei:

Gyermekkarok (4 kötetben),

Női karok (1 kötetben),

Vegyes karok (1 kötetben, megjelent 2005-ben),

Műdalok: Kosztolányi Dezső, József Attila, Csokonai Vitéz Mihály, Petőfi Sándor verseire.

Népi játékok:

Pitvarosi szlovák lakodalmas, Tollfőszóka, Csallóközi batyubál, Subavásár, Círóka-Maróka, Szolval éneke. Zenés irodalmi színpadok: *Hallassa szavát minden igaz ember, Mindenható szerelem, Bethlen Gábor udvarában.* Gyermek daljátékok és operák: *Az aranycipő, Kész az esküvő, A király kenyere, A hét betű, Áradaj nap sugar, Suli-Muri.*

A művek rendezői, karnagyai, zongorakísérői, előadói: Bácskai Mihály, Bányainé Bán Gyöngyi, Bárdi Sándor a szegedi opera magánénekes, Batty Fazekas Zoltán a szegedi opera magánénekes, Berei Erzsébet, Borsos Annamária, Blazovich László, Fejes Antal, Fejes Antalné, Földesi Ferenc, Galli János, Győri Sára, Kelecsényiné Mészáros Magda, Lányi Lajos, Lutor Gyula, Melegh Tamás, Mészáros Emma zongoraművész, Sutyinszki János, Száraz Nagy Tamás, Tövisfalvi Erzsébet.

„Az igazi művészet, az emberek elmékedésének egyik leghatalmasabb eszköze.

Aki azt minél több embernek hozzáférhetővé teszi, az az emberiség jótévője.”

(Kodály Zoltán)

Magister Theodorikus

MEGEMLÉKEZÉS TÁRKÁNY SZÜCS ERNŐRŐL - HÓDMEZŐVÁSÁRHELY TUDÓS SZÜLÖTTÉRŐL -

7árkány Szücs Ernő most lenne 90 esztendő. Nemcsak a két világháború között támadt jogi folklorisztikai érdeklődés és a 80-as években felélevenített jogi néprajzi kutatások között képez hidat és folyamatosságot a munkássága, hanem Kolozsvár és Szeged szellemisége valamint a vasfüggöny mögötti magyar néprajztudomány és a tágabb szemléletű, orbitális tekintésű európai folklorisztika között is.

Tárkány Szücs Ernő a vásárhelyi Bethlen Gábor gimnáziumból indult, interdiszciplináris érdeklődéssel a tudományos pályára. A kolozsvári egyetem jogi karán végzett tanulmányai mellett a néprajzi és a szociológiai stúdiumokat is felvette, s így jegyezte el magát egész életére a jogi népszokások kutatásával és annak a törvényi szabályozású jogérettel összehasonlító tudományos szintézisével. Még egyetemi hallgató volt, amikor 1943-ban majd 1944-ben Kolozsvárott már közreadja Erdélyben és a szülőhelye környékén végzett tudományos szintű kutatási eredményeit, a Jogszokások Kalotaszegen, majd A juhtartás népi jogszabályai Bálványosváralján, illetve a Mártély népi jogéletéről írt műveiben.

1945-ben már újra Vásárhelyen van, titkára a Tornyai Társaságnak, szerkesztője a *Puszták Népeinek*. További pályája még szélesebb körű sokoldalúságát mutatja. A Belkereskedelmi Minisztériumban, később a Nehézipari Minisztériumban végez közigazgatási jellegű jogász tevékenységet. Emitt a bányatörvény előkészítésében látjuk kodifikációs munkáját, amit tudományos igényű bányajogi monográfia követ, Radnay Józseffel és Kiss Lászlóval társszerzőségben. Közben folyamatosan teszi közzé a végrendelezési, temetési, öröklési népszokásokról, a jószágok égetett tulajdonjegyeiről, a vásárok jogi népszokásairól írt munkáit, de figyelmet fordít a hazai nemzeti ségek életében megjelenő jogi kettősségre is.

Tanít a Tatabányai Bányászati Technikumban, az ELTE Természettudományi Karának Földtani tanszékén, a Bölcsészettudományi Kar Folklorisztikai tanszékén és az Állam és Jogtudományi Kar Magyar jogtörténeti tanszékén.

1975-ben a Tudományos Akadémia néprajzi kutatócsoportjának tudományos főmunkatársa. S miközben tagja a Dialectical Anthropology nemzetközi szerkesztőbizottságának, Hódmezővásárhelytől se távolodik el: újra itteni témáról, a *Vásárhelyi testamentumok-ról* és *A vásárhelyi „baromgazdaság”-ról* ír.

1981-ben pedig megjelenik élete főműve, a máig is egyedülálló *Magyar jogi népszokások* című könyv, melyben a hatalom jogával való egybevetés szintézisében mutatja be a népi jogélet hatalmas gyűjtőmunkával feltárt kincseit.

Ez az életmű valóban egyéniségének gyakran emlegetett híd-szerepét dokumentálja. Markánsan jelezve, hogy a maga is osztályidegen értelmiségként egzisztáló Tárkány Szücs Ernő tudós szelleme és szívós kitartása a jog és állam elhalását hirdető korszak jogéleti pangása, és a parasztság leértékelésének idején sem adta fel a pálya elején kitűzött életcélt: a népi jogszokások módszeres kutatásának tudományos szintre emelését.

Ennek az életműnek tisztelete hatotta át a Magyar Néprajzi Társaság és a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Karának közös rendezésű Emlékülését, 2011. október 5-én, Szekszárdon. Az ülést Tárkány Szücs Ernő fia, dr. Tárkány Szücs Attila nyitotta meg. Tíz kitűnő előadás méltatta az ünnepelt munkásságát, s annak előremutató értékét.

Méltó és nagy jelentőségű fordulata volt a tudományos ülésnek, amikor a résztvevők megalapították a Tárkány Szücs Ernő nevét felvevő Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi kutatócsoportot.

Dr. Szádeczky-Kardoss Irma
az ELTE ÁJK tb. tanára